

בס"ד, טבת תשפ"ב

דבר תורה לפרשת ויגש – הרב יובל שרלו

מה איפשר את הפגישה המוצלחת בין יוסף ואחיו? מה אנו יכולים ללמוד ממה שאירע על הדרך בה יכול להתרחש פיוס היסטורי? האם אנחנו עצמנו יכולים להבריך מסיפור הפיוס של יוסף ואחיו ייחור שיצמח בכרם שלנו?

הפיוס בין האחים התאפשר בשל העובדה ששני הצדדים השכילו לסגת לאחור בדיוק ברגע המכריע. ראשון הנסוגים היה יוסף: "ולא יכול יוסף להתאפק לכל הניצבים עליו... ויתן את קלו בבכי וישמעו מצרים וישמע בית פרעה". כאן מתקלף יוסף מהמסכה שעטה קודם לכן. קודם לכן התנכר לאחיו ודיבר עימם קשות – מסיבות שונות ונתונות במחלוקת – ועתה הוא נסוג לאחור ומפנה מקום בתוכו לכאבם ולסיפור אותו הם מספרים. הוא מצליח להקשיב כי אביו סובר שהוא מת; הוא מצליח לשמוע את כנות דברי יהודה בנכונותו לשבת תחת בנימין כעבד, ובתקנו את חטא מכירת יוסף; הוא רואה את אחיו כולם ערבים לבנימין ולא מפקירים אותו כי אם חוזרים כולם למצרים. המיוחד אינו רק בעובדה שזה מה שהתרחש אלא גם בעובדה שיוסף הצליח להבחין בזה, ומכוח הבחנה זו נולדה שבירתו ואי היכולת להתאפק. לו הייתה ליוסף פרשנות אחרת למעשה האחים, ולו לא היה ליבו פנוי לשבירתם ולתשובתם לא היה נשבר, והקרע היה מעמיק והולך.

במקביל, גם האחים עברו שינוי. השינוי מתרחש לאורך שלוש פרשיות – מההבחנה שיש קשר בין המאורעות שאירעו להם ודרך תשובתם ועד לשיבתם למצרים. לא זו בלבד, אלא שהם ממשיכים בתחושה עמוקה זו גם לאחר שהתגלה יוסף אליהם. הבהלה פינתה את מקומה לפיוס מתחדש: "ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך, ובנימין בכה על צואריו. וינשק לכל אחיו ויבך עליהם, ואחרי כן דברו אחיו אתו". גם הם יכלו להגיב אחרת. הם יכלו לכעוס ולזעום על שהטעה אותם במשך כמה חודשים, הם יכלו להוכיח אותו על יחסו הקשה לאביו בכך שלא חשף את עובדת הימצאו במצרים, אולם התדהמה הראשונית לא התמלאה ברגשות שליליים כי אם בנכונות לחדש את הקשר ביניהם. כך התאחדה מחדש משפחת בית יעקב.

פרשה זו לא ללמד על עצמה יצאה אלא ללמד על הכלל כולו יצאה. היא יצאה ללמד פרשה גדולה בתולדות האומה הישראלית. על אף המתח הגדול שיש בין קבוצות שונות, אין דרך אחרת מאשר לקשור את כולם יחד מחדש, ואין דרך לעשות זאת בלי פינוי חלל ונסיגה עצמית כדי שה"אחר" יוכל להיכנס בו. המבקש להתפייס אינו יכול לתפוס את החלל כולו, והמדבר על אחדות האומה אינו יכול לנהוג בדרך השכיחה של נכונות לאחדות ובלבד שכל חזונו העצמי יתממש, ואילו השני יצטרך להתיישר. כל הסכמה לאומית מחייבת פינוי מקום אמיתי לעמדות השני, לא רק בשל גישה פטרנליסטית או אלטרואיסטית, כי אם מתוך אמונה כנה ועמוקה שגם לאמת אותה חי האדם השני יש מקום במציאות, ואין העולם נכנס לד' אמות מצומצמות. איחוד משפחת בית יעקב מוביל לעמידה מאוחדת סביב מיטתו ערב מותו, וקריאה המשותפת לעולם כולו: "שמע ישראל".

פרשה זו יצאה ללמד גם על עניינים פרטיים של בין אדם לחבירו. לא ניתן לקשור קשר של ממש בשעה שהנפח מלא כולו בחשיבות העצמית המנופחת, ואין בו מקום לאנשים אחרים להיכנס. כל התקשרות משותפת היא פעולה כפולה – של נסיגה ופינוי חלל ושל העצמה הדדית הנוצרת דווקא מעולם המפגש המשותף. כדי שתיווצר העצמה זו יש צורך עמוק בהבנה של תהליך ההתכנסות. רק המתיר לשני להיכנס לתחומו ולחולל בו שינוי, והמתאמץ לעשות זאת גם במקומות אותם פינה ה"אחר" כדי שהוא יוכל להיכנס לתוכם, לומד את סודו של המפגש המאחד. המפגש בין יוסף ואחיו הוא שיעור גדול בעולמה של האחדות וההתפייסות, והם נרשמים לדורות כמורי הדרך להתאחדות השלמה.